

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
 "ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
 МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ"

ПОГОДЖЕНО

Заступниця директора з НР
Ліна МАНДРИК
 «01» 09 2025р

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор коледжу
Володимир РИБАЧУК
 «01» 09 2025р

Завідувачка обліково-економічного
 відділення

Наталія СИГАЧОВА
 «01» 09 2025р

Гарантка освітньо-професійної
 програми

Олена КИРИЧУК
 «01» 09 2025р

**РОБОЧА ПРОГРАМА
 З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

освітньо-професійний ступінь
 фаховий молодший бакалавр

з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
 освітньо-професійна програма

"Фінанси, банківська справа та страхування"
 для здобувачів фахової передвищої освіти
 денної форми навчання

Циклова комісія обліково-економічних дисциплін

Освітньо-професійна ступінь - фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: 07 «Адміністрування і управління»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
 ринок»

Мова викладання – українська

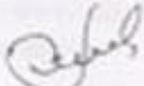
Миколаїв 2025

Робоча програма розроблена на основі Освітньо-професійної програми "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» 07 «Адміністрування і управління». Освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр. Освітня кваліфікація: фаховий молодший бакалавр з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, затвердженої Вченою радою Миколаївського НАУ (протокол № 8 від 14.03.2014р.) та педагогічною радою ВСП «Технологічно-економічного фахового коледжу Миколаївського НАУ» (протокол № 6 від 02.04.2014р.)

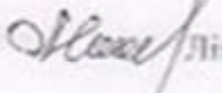
Розроблено:
викладачем, спеціалістом вищої категорії, Оленою КИРИЧУК, ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж МНАУ».

завідувачкою навчально-виробничої практики, спеціалістом вищої категорії, Тетяною ПАВЛЕНКО, ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж МНАУ».

Розглянуто на засіданні циклової комісії технологічних дисциплін ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж МНАУ»
Протокол № 1 від 23.08.2025 року

Голова циклової комісії Олена КИРИЧУК

Схвалено навчально-методичною радою ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Миколаївського національного аграрного університету»
Протокол № 1 від 30.08.2025 року

Голова навчально-методичної ради Ліна МАНДРИК

1.Опис навчальної практики

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної практики</i> денна форма навчання
Кількість кредитів 4-й семестр – 6 6-й семестр – 7,5 Всього – 13,5	Галузь знань 07 «Адміністрування і управління» Спеціальність	
	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Курс 2-й, 3-й Семестр
Загальна кількість годин: 4-й семестр – 180 6-й семестр - 225	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Фаховий молодший бакалавр	4-й, 6-й Аудиторних 4-й семестр – 120 6-й семестр - 150 Самостійне вивчення 4-й семестр – 60 6-й семестр - 752
		Індивідуальні заняття Вид контролю: залік

НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

Практичне навчання є складовою частиною навчального процесу і ефективною формою підготовки спеціалістів до їх професійної діяльності.

Метою практики є формування та розвиток у здобувачів фахової передвищої освіти професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі їх майбутньої спеціальності.

Основним завданням навчальної практики здобувачів фахової передвищої освіти є закріплення знань та отримання первинних професійних умінь і навичок з конкретних навчальних дисциплін, ознайомлення зі специфікою майбутньої спеціальності, оволодіння окремими робітничими професіями галузі, підготовка до проходження виробничої практики.

Підсумком навчальної практики є залік з оцінкою, яку виставляє викладач-керівник практики здобувачу фахової передвищої освіти.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях циклової (предметної) комісії, а підсумки практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти розглядають на засіданні педагогічної ради не менше одного разу впродовж навчального року.

Навчальні заклади можуть вносити зміни та доповнення. Всі зміни та доповнення, які вносять до програми практики, розглядають циклові комісії та затверджує керівництво навчального закладу.

Орієнтовний розподіл часу

№	Назва практики	Кількість годин			I курс		II курс		III курс		IV курс	
		всього	аудиторні	самостійна робота	1 сем.	2 сем.	3 сем.	4 сем.	5 сем.	6 сем.	7 сем.	8 сем.
1	Інформатика і комп'ютерна техніка. Інформаційні системи і технології у ФКУ	90	60	30	-	-	-	90	-	-	-	-
2	Фінанси підприємства	90	60	30	-	-	-	90	-	-	-	-
3	Податкова система	75	50	25	-	-	-	-	-	75	-	-
4	Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках	75	50	25	-	-	-	-	-	75	-	-
5	Банківські операції	75	50	25	-	-	-	-	-	75	-	-
Разом		405	270	135	-	-	-	180	-	225	-	-

1. ІНФОРМАТИКА І КОМП'ЮТЕРНА ТЕХНІКА. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ У ФКУ

Завдання практики:

- поглиблення практичних навичок роботи з операційною системою Windows, текстовим процесором MS Word, табличним процесором MS Excel, СУБД MS Access, редактором презентацій MS Power Point;
- опанування основних практичних навичок роботи з операційною системою Linux Ubuntu (або будь-яким іншим дистрибутивом Linux);
- опанування основними практичними навичками роботи з текстовим процесором OpenOffice Writer (LibreOffice Writer), табличним процесором OpenOffice Calc (LibreOffice Calc), СУБД OpenOffice Base (LibreOffice Base), редактором презентацій OpenOffice Impress (LibreOffice Impress);
- оволодіння основними поняттями хмарних технологій для вирішення прикладних задач з профілю майбутньої спеціальності;
- вироблення навичок самостійної роботи з ПК, засвоєння типових прийомів підключення принтерів, сканерів або багатофункціональних пристроїв (БФП); оволодіння методами оптичного розпізнавання друкованих документів та обробки файлів формату pdf.

Орієнтований розподіл бюджету часу

№	Назва теми	Кількість годин	
		Аудиторні	Самостійні
1	Операційні системи (ОС)	5	2
2	Засоби обробки тексту та таблиць	5	2
3	Системи управління базами даних	5	2
4	Презентації в менеджменті	5	2
5	Комп'ютерні мережі та мережеві технології	4	2
6	Комп'ютерні пристрої друку, сканування документів та програмні засоби оптичного розпізнавання і перетворення форматів	5	3
7	Інформаційні системи і технології в економіці	3	2
8	Економічна інформація та її характеристики	5	2
9	Організація машинної та позамашиної інформаційної бази	5	2
10	Базові (загальносистемні) та прикладні (спеціалізовані) програмні продукти	5	5
11	Інформаційна система "Парус"	3	2
12	Програмний комплекс "Податкова звітність" та "М.Е.Дос"	5	2
13	Мережеві інформаційні технології	5	2
Всього		60	30

1.1. Операційні системи (ОС).

Ознайомлення з основною діяльністю комерційного банку, його структурою, відділами, функціями кожного підрозділу та фінансовими показниками. Вивчення правил внутрішнього розпорядку банку. Ознайомлення з обов'язками менеджера з кредитування, касира, фахівця з обслуговування клієнтів, бухгалтера, аналітика ризиків тощо. Вивчення загальних вимог охорони праці, правил безпеки при роботі з комп'ютерним обладнанням, грошовими коштами та документацією.

Операційна система Windows

Загальний інструктаж та інструктаж з техніки безпеки. Робота з об'єктами у Windows: робочим столом, панеллю задач. Стартове меню. Довідкова система та робота з нею. Робота з об'єктами файлової системи Windows. Стандартні додатки Windows. Використання панелі керування. Робота з сервісними програмами. Робота з програмою "Провідник".

Операційна система Linux Ubuntu

Unity (оболонка робочого столу): опис, особливості. Запуск додатків і пошук об'єктів. Налаштування системи. Аплети Unity. Засіб файлової навігації і закладки Ubuntu. Файловий менеджер Nautilus. Центр додатків Ubuntu.

1.2. Засоби обробки тексту та таблиць.

Текстовий процесор MS Word

Робота з текстом. Створення списків. Вставка графічних об'єктів. Введення математичних формул. Створення таблиць. Робота зі стилями і шаблонами. Використання макрореєстра під час створення та обробки документів.

Текстовий процесор OpenOffice Writer (LibreOffice Writer)

Редагування та форматування тексту. Розміщення тексту в таблицях, колонках і списках. Створення складних документів з графічними елементами.

Табличний процесор MS Excel

Робоча книга і дії з аркушами. Операції над клітинками електронної таблиці. Оформлення таблиць. Робота з функціями і формулами. Створення зведених таблиць. Побудова графіків і діаграм. Аналіз даних у MS Excel. Макрорекордер Excel.

Табличний процесор OpenOffice Calc (LibreOffice Calc)

Введення та редагування даних. Форматування даних. Сортування і фільтрація інформації. Робота з функціями і формулами. Графічне подання даних: графіки та діаграми..

1.3. Системи управління базами даних.

Робота з СУБД MS Access. Створення нової бази даних. Зв'язування таблиць бази даних. Вибірка даних. Створення запитів. Фільтри. Форми і звіти. Можливості обробки даних в СУБД OpenOffice Base (LibreOffice Base).

1.4. Презентації в менеджменті.

Робота з редактором презентацій MS Power Point

Створення презентації. Оформлення слайдів презентації, використання анімації. Налаштування режиму перегляду презентації.

Робота з редактором презентацій OpenOffice Impress (LibreOffice)

Створення презентацій з використанням мережевих сервісів: Moovly.com, Prezi.com, Powtoon.com чи інших подібних.

1.5. Комп'ютерні мережі та мережеві технології.

Принципи організації і використання пошукових машин.

Пошук та обробка інформації в інтернеті. Робота з веб-каталогами.

Технології та етапи створення веб-сайтів. Основи веб-дизайну. Автоматизоване створення веб-сайта. Створення та ведення власного блогу.

Робота з хмарними сервісами Microsoft. Робота з хмарними сервісами Google.

1.6. Комп'ютерні пристрої друку, сканування документів та програмні засоби оптичного розпізнавання і перетворення форматів.

Типовий порядок підключення принтера, сканера чи БФП до комп'ютера, встановлення відповідного драйвера та налаштування необхідної якості друку.

Порядок сканування документів, налаштування основних параметрів сканера.

Оптичне розпізнавання відсканованих документів за допомогою програми ABBYY FineReader та їх передача у MS Word чи MS Excel для подальшого редагування.

1.7. Інформаційні системи і технології в економіці.

Призначення і роль інформаційних систем в економіці. Інформаційні ресурси організацій. Поняття інформаційних процесів. Структура та функції інформаційної системи. Етапи розвитку інформаційних технологій. Класифікація інформаційних систем в економіці. Інформаційні системи і технології на підприємствах різних форм власності. Нові інформаційні технології та їхні основні характеристики.

1.8. Економічна інформація та її характеристики.

Сутність та особливості економічної інформації. Економічна інформація на підприємствах: визначення, характеристики та класифікація. Методи формалізованого опису економічної інформації на підприємствах: класифікація та кодування.

1.9. Організація машинної та позамашинної інформаційної бази.

Поняття машинної та позамашинної інформаційної бази. Носії інформації, їх класифікація та основні характеристики. Проектування форм носіїв первинної інформації та виведення результатної інформації. Сховища даних та основи OLAP технологій.

1.10. Базові (загальносистемні) та прикладні (спеціалізовані) програмні продукти.

Використання загальносистемних програмних продуктів персонального комп'ютера в сфері економіки: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access.

Використання обчислювальних мереж. Автоматизовані системи фінансових розрахунків: система електронних платежів НБУ, система автоматизації банку (САБ), програмний комплекс “Операційний день банку” (ОДБ), інформаційна система БЕСТ, корпоративна інформаційна система “Галактика”, автоматизація процесів бізнес-планування засобами інформаційної системи Project Expert.

1.11. Інформаційна система “Парус”.

Функціональні можливості програми. Режими роботи та налагодження програми для роботи. Стартовий помічник програми. Характеристика та призначення основних елементів робочого вікна програми. Введення початкових залишків в програму. Будова та структура Плану рахунків. Довідники. Документи. Журнали документів. Звіти. Рух грошових коштів на підприємства (касові, банківські операції, авансові звіти). Розрахунки з постачальниками та покупцями. Основні засоби та необігові активи. Оплата праці на підприємстві. Функціональні можливості програм “Парус”. Режими роботи та налагодження програми для роботи. Характеристика та призначення основних елементів

робочого вікна програми. Робота з довідниками, документами, журналами та звітами в програмі “Парус”.

1.12. Програмний комплекс “Податкова звітність” та “М.Е.Дос”.

Автоматизація опрацювання інформації в податковій системі України. Автоматизація збирання податкових декларацій про доходи. Особливості оподаткування банківських установ, бюджетних та приватних організацій. Функціональні можливості та характеристика програмного комплексу “Податкова звітність”. Формування та конвертування податкових відомостей в програмі “Податкова звітність”. Автоматизація звітності та документообігу в програмі “М.Е.Дос”. Захищеність інформації. Електронний цифровий підпис та засоби його реалізації.

1.13. Мережеві інформаційні технології.

Інформаційні мережеві технології економічної інформації. Локальні та глобальні комп’ютерні мережі. Платіжні системи України. Електронні гроші. Грошові перекази. Автоматизація платежів. Безготівкові карткові розрахунки. Міжнародна електронна мережа міжбанківських розрахунків. Система «Клієнт-Банк». Електронна комерція. Захист комп’ютерних мереж.

2. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА.

Навчальна практика дисципліни «Фінанси підприємства» здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» є складовою навчального процесу підготовки фахових молодших бакалаврів.

Мета практики - поглибити та систематизувати знання студентів з профільної дисципліни шляхом вирішення виробничо-ситуаційних проблем.

Завдання навчальної практики – ознайомити студентів зі специфікою майбутньої спеціальності, сформувані базові професійні уміння і навички із профільної дисципліни «Фінанси підприємства», передбаченої навчальним планом.

Основні завдання проходження навчальної практики:

- закріпити теоретичні знання, здобуті при вивченні дисциплін «Фінанси», «Фінанси підприємства», «Гроші та кредит».
- засвоїти методику роботи з науковою літературою;
- ознайомитися з методами здійснення наукових досліджень;
- підготувати та захистити звіт з навчальної практики.

Орієнтований розподіл бюджету часу

№	Назва теми	Кількість годин	
		Аудиторні	Самостійні
2.1	Грошові розрахунки підприємства	6	3
2.2	Фінансові результати діяльності та їх формування	6	3
2.3	Прибуток підприємства та його формування	6	3
2.4	Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів	6	3
2.5	Фінансування необоротних активів підприємства	6	3
2.6	Фінансове планування	6	3
2.7	Кредитування діяльності підприємства	6	3
2.8	Лізингове кредитування	6	3
2.9	Банкрутство підприємства	6	3
2.10	Фінансовий стан та його оцінка	6	3
Всього		60	30

2.1. Грошові розрахунки підприємства.

Види рахунків, що відкриваються підприємствам в установах банку. Порядок відкриття в банку поточних рахунків у національній, іноземній валюті та інших рахунків. Напрями використання коштів з поточних рахунків.

Практичне завдання: оформлення документів на відкриття рахунків, заповнення платіжних документів, формування виписки банку.

2.2. Фінансові результати діяльності та їх формування.

Виручка від реалізації продукції робіт, послуг – основний вид грошових надходжень підприємств. Грошові потоки підприємств. Внутрішні та зовнішні грошові потоки. Фактори, що впливають на величину виручки від реалізації продукції. Особливості формування доходу від реалізації на підприємствах окремих галузей економіки. Методи прогнозування та планування виручки від реалізації. Виручка від реалізації товарної продукції.

Чистий прибуток та його розподіл.

Практичне заняття: визначення ціни товару, фінансових результатів від основної діяльності підприємства, розрахунок кінцевого фінансового результату та заповнення ф.2. Звіт про фінансові результати діяльності, проведення розподілу чистого прибутку. Розв'язування задач по формуванню фінансових результатів.

2.3. Прибуток підприємства та його формування.

Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

Валовий прибуток. Фактори, що впливають на формування валового прибутку. Формування собівартості реалізованої продукції та її вплив на прибуток. Методи розрахунку прибутку. Прогнозування і планування прибутку підприємства.

Практичне завдання: розрахунок прибутку в розрізі різних видів діяльності підприємства, розподіл прибутку, точка беззбитковості та її розрахунок, визначення порогу рентабельності, прибутку, запасу фінансової міцності по

підприємству та вплив зміни окремих показників на результати діяльності підприємства.

2.4. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів.

Склад і структура основних форм підприємства. Показники стану та ефективності використання основних фондів.

Підходи до оцінки стану та ефективності використання основних фондів. Амортизація і знос основних фондів. Методи амортизації фонду як джерела відтворення основних фондів. Інші джерела фінансування відтворення основних фондів.

Практичне заняття: розрахунок показників ефективності використання необоротних активів, аналіз методів розрахунку амортизації, їх переваги та недоліки.

2.5. Фінансування оборотних активів підприємства.

Склад і структура оборотних коштів, їх значення в забезпеченні кругообігу капіталу підприємства. Класифікація і принципи організації оборотних коштів.

Методи визначення потреби в оборотних коштах. Методи прямого обчислення потреби в оборотних коштах і сфери його застосування.

Поняття норм і нормативних оборотних коштів. Структура джерел формування оборотних коштів підприємства: власні, позичені та залучені джерела.

Практична завдання: економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах. Нормування оборотних коштів за виробничими запасами і МШП. Нормування оборотних коштів за незавершеним виробництвом і витратами майбутніх періодів. Порядок нормування оборотних коштів за готовими виробами на складі. Розрахунок джерел фінансування оборотних коштів.

Показники ефективності використання оборотних коштів, їх стану. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

2.6. Фінансове планування.

Фінансова стратегія підприємства. Зміст, мета і завдання фінансового планування. Зміст фінансового плану та порядок його складання. Зміст і значення оперативного плану.

Фінансові аспекти розробки розділів бізнес-плану підприємства.

Оперативне фінансове планування. Платіжний календар, касовий план, план короткотерміномих кредитів. Сутність, зміст і призначення оперативних фінансових планів.

Практичне завдання: методика здійснення окремих етапів фінансового планування. Бізнес доходів і витрат підприємства та його складання. Розділи та статті доходів і видатків.

2.7. Кредитування діяльності підприємства.

Особливості кругообігу коштів підприємства як передумова кредитних відносин. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємства.

Банківський кредит – основна форма залучення підприємствами позичкових коштів. Класифікація кредитів залежно від термінів, об'єктів кредитування. Принципи кредитування.

Визначення потреб у кредитах. Кредитоспроможність підприємства та їх показники. Банківський контроль в процесі кредитування.

Гарантії своєчасності і повноти сплати кредиту. Кредитна заявка.

Зміст і порядок укладання кредитного договору. Методи перевірки забезпечення кредиту.

Позичкові рахунки. Позичковий процент, критерії його диференціації її джерела сплати. Залучення банками тимчасового вільних коштів підприємств.

Практичне завдання: оформлення документів для отримання кредиту, розв'язування виробничих ситуацій та нарахування відсотків за користування кредитів.

2.8. Лізингове кредитування.

Суть та зміст лізингу. Переваги лізингу над іншими формами кредитування. Необхідність лізингу в сучасних умовах. Предмет договору лізингу. Законодавство про лізинг.

Суб'єкт, об'єкт, предмет лізингу. Право власності не предмет лізингу. Права та обов'язки лізинговеця. Права та обов'язки лізингоодержувача. Лізингові платежі. Особливості оподаткування лізингових операцій. Механізм лізингової операції.

Операційний лізинг та його характеристика.

Практичне завдання: оформлення документів для лізингового кредиту , розрахунок лізингових платежів, розв'язування виробничих ситуацій з лізингового кредитування.

2.9. Банкрутство підприємства.

Фінансова криза на підприємстві, причини її виникнення. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст і порядок проведення.

Санаційний аудит. Розробка програми санації. Банкрутство підприємства: причини і наслідки.

Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації. Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Державна фінансова підтримка санації підприємства.

Санація з реорганізацією. Приватизаційні аспекти санації суб'єктів господарювання. Реалізація програми фінансової санації підприємства як окремий етап санаційного процесу.

Практичне завдання: методичні прийоми визначення ймовірності банкрутства підприємств на матеріалах конкретного підприємства.

2.10. Фінансовий стан та його оцінка.

Оцінка фінансового стану підприємства,їх необхідність і значення.

Загальна характеристика майна підприємства, його складу, розміщення і структури.

Оцінка ліквідності оборотних активів підприємства.

Суть платоспроможності та її оцінка за даними балансу. Показники платоспроможності підприємства.

Суть фінансової стійкості підприємства. Система показників фінансової стійкості підприємства та її значення.

Оцінка рентабельності роботи підприємства.

Оцінка фінансового результату від діяльності підприємства. Оцінка факторів, що впливають на прибуток.

Практичне завдання: на матеріалах конкретного підприємства визначити показники фінансового стану підприємства: фінансової сталості; ліквідності балансу; фінансових коефіцієнтів; фінансових результатів; коефіцієнтів рентабельності; ділової активності.

3. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Завдання практики: набуття здобувачами фахової передвищої освіти умінь та навичок по основним регламентам роботи з податковою системою.

Основні завдання із цього виду практики – набуття і навичок:

- із нарахуванням податків і зборів
- документального оформлення розрахунків по податках і зборах.

Орієнтований розподіл бюджету часу

№	Назва теми	Кількість годин	
		Аудиторні	Самостійні
3.1	Податок на додану вартість.	5	2
3.2	Акцизний податок.	5	2
3.3	Мито	5	2
3.4	Податок на прибуток підприємств	5	2
3.5	Податок на доходи фізичних осіб.	5	2
3.6	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	5	5
3.7	Рентна плата	5	3
3.8	Спеціальні податкові режими	5	2
3.9	Податок на майно	5	3
3.10	Інші податки та збори	5	2
Всього		50	25

3.1. Податок на додану вартість.

Платники ПДВ та порядок їх реєстрації. Об'єкт і база оподаткування. Розміри ставок податку. Пільги при сплаті ПДВ.

Податкове зобов'язання з ПДВ, дата його виникнення. Податковий кредит, дата виникнення, пропорційне віднесення сум податку до податкового кредиту.

Порядок визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті (перерахуванню) або відшкодуванню з Державного бюджету України (бюджетному відшкодуванню), та строки проведення розрахунків. Звітні податкові періоди.

3.2. Акцизний податок.

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Платники акцизного податку, об'єкт і база оподаткування. Перелік підакцизних товарів, ставки податку. Пільги з акцизного податку. Дата виникнення податкових зобов'язань.

Порядок обчислення податку з товарів, вироблених на території України, а також реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі. Порядок обчислення податку з товарів, які ввозять на митну територію України. Особливості оподаткування алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

Порядок і строки сплати податку. Складання та подання декларації з акцизного податку. Контроль за сплатою акцизного податку.

3.3. Мито.

Мито як джерело доходів бюджету. Митна політика. Митні платежі. Види мита. Особливі види мита. Платники, об'єкт оподаткування та ставки мита. Митна вартість і методи її визначення. Тарифні преференції, звільнення від оподаткування митом. Справляння мита та порядок його перерахування в бюджет. Митні режими та їх види.

3.4. Податок на прибуток підприємства.

Економічна суть податку на прибуток підприємств та його роль у формуванні доходів бюджету України. Платники, об'єкт і база оподаткування.

Порядок визначення прибутку, що підлягає оподаткуванню. Різниці, які виникають під час нарахування амортизації необоротних активів. Різниці, що виникають під час формування резервів (забезпечень). Різниці, які виникають під час здійснення фінансових операцій.

Ставки податку. Звільнення від оподаткування. Порядок обчислення та строки сплати. Податкова звітність з податку на прибуток підприємств: порядок заповнення.

3.5. Податок на доходи фізичних осіб.

Суть і призначення податку на доходи фізичних осіб. Платники податку, об'єкт і база оподаткування. Доходи, які не включають до місячного оподаткованого доходу. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб, одержаних у вигляді заробітної плати. Податкова соціальна пільга, її розміри та умови надання. Ставки податку, порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб, одержаних з інших джерел.

3.6. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” зі змінами і доповненнями.

Єдиний внесок на загальній системі оподаткування. Єдиний внесок на спрощеній системі оподаткування. Величина ЄСВ. Звільнення від сплати єдиного внеску. Розрахунок сум єдиного внеску та терміни сплати. Строки та порядок подання обов'язкової звітності.

3.7. Рентна плата.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом

України. Рентна плата за спеціальне використання води. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.

3.8. Соціальні податкові режими.

Поняття спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Порядок визначення доходів та їх склад для платників податку першої–третьої груп. Об'єкт і база оподаткування для платників податку четвертої групи. Ставки єдиного податку. Податковий (звітний) період. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку. Ведення обліку і складання звітності суб'єктами спрощеної системи оподаткування.

3.9. Податок на майно.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: платники, об'єкт і база оподаткування. Ставки, порядок обчислення та строки сплати податку. Транспортний податок. Особливості сплати фізичними та юридичними особами – власниками легкових автомобілів.

Плата за землю: платники, об'єкт і база оподаткування. Ставки плати за землю. Пільги щодо сплати земельного податку для фізичних та юридичних осіб. Порядок обчислення та строки сплати. Орендна плата.

3.10. Інші податки та збори.

Екологічний податок. Платники, об'єкт і база оподаткування. Ставки податку. Порядок обчислення, строки подання звітності та сплати екологічного податку.

Військовий збір: платники та об'єкт оподаткування. Перелік видів доходів, які включають до загального річного (місячного) доходу і підлягають обкладанню військовим збором. Порядок утримання та сплати військового збору.

Місцеві збори: туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів.

4. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Навчальна практика є важливим заключним етапом теоретичного навчання та підготовки здобувачів до професійної діяльності в установах банку.

Мета практики - підготувати здобувачів фахової передвищої освіти до продуктивної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування. Практика спрямована на закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання, набуття практичних навичок у банківській сфері, ознайомлення з сучасними методами організації праці, новітніми технологіями та автоматизованими системами в банківській діяльності. Особлива увага приділяється вихованню відповідального ставлення до праці, дотриманню професійної етики, потребі постійного оновлення знань і творчому застосуванню отриманих навичок у реальних умовах роботи банку.

Завдання практики: закріплення і поглиблення одержаних в процесі навчання умінь і навичок майбутньої професії, особистих якостей спеціаліста згідно з кваліфікаційною характеристикою, систематизація і закріплення теоретичних знань способом самостійного виконання різних видів банківських операцій та їх обліку.

Як результат проходження практики здобувач фахової передвищої освіти повинен **вміти**:

- аналізувати організаційну структуру банку та взаємозв'язки між його підрозділами;
- проводити операції з відкриття рахунків фізичних та юридичних осіб;
- працювати з документами щодо депозитних і кредитних договорів;
- використовувати банківські автоматизовані системи для обліку і аналізу фінансових операцій;
- оцінювати ризики кредитування клієнтів;
- працювати з внутрішньою і зовнішньою звітністю банку;
- дотримуватись норм професійної етики та конфіденційності.

Орієнтований розподіл бюджету часу

№	Назва теми	Кількість годин	
		Аудиторні	Самостійні
4.1	Організація бухгалтерського обліку в комерційних банках. План рахунків	4	2
4.2	Облік власного капіталу	4	2
4.3	Облік касових операцій	4	2
4.4	Облік розрахункових операцій	4	2
4.5	Облік депозитних операцій	4	2
4.6	Облік кредитних операцій	4	2
4.7	Облік валютних операцій	4	2
4.8	Облік операцій банку з цінними паперами	4	2
4.9	Облік основних засобів та нематеріальних активів	5	2
4.10	Облік внутрішньобанківських операцій	4	2
4.11	Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	5	3
4.12	Складання фінансової звітності	4	2
Всього		50	25

4.1. Організація бухгалтерського обліку в комерційних банках. План рахунків.

Бухгалтерські документи (клієнтські, внутрішньобанківські) та реєстри бухгалтерського обліку, їх характеристика; документообіг.

Особливості побудови плану рахунків: мультивалютність, подвійний запис операцій за позабалансовими рахунками, нові вимоги до аналітичних рахунків, наявність управлінського обліку. Принципи побудови Плану рахунків: безперервність діяльності; стабільність правил бухгалтерського обліку; обачливість; нарахування доходів та видатків; дата операції: окреме відображення активів та пасивів; прийнятність вхідного балансу; перевага змісту над формою; оцінка; відкритість; консолідація, суттєвість.

Класифікація рахунків у Плані рахунків за видами контрагентів, характером операцій і ступенем зниження ліквідності. Ведення синтетичного обліку за балансовими рахунками.

Формування інформації про операції, що їх виконує банк за цими рахунками, та відображення результатів операцій за залишками на синтетичних балансових рахунках у фінансовій звітності.

4.2. Облік власного капіталу.

Характеристика капіталу комерційного банку як залишкового інтересу банку в активах за вирахуванням зобов'язань.

Структура балансових рахунків класу 5 Плану рахунків “Капітал банку”.

Порядок обліку операцій під час формування статутного капіталу до реєстрації комерційного банку за тимчасовим рахунком у територіальному управлінні Національного банку. Бухгалтерський облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій.

Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх реалізації. Облік внесків за зареєстрованими змінами до статутного капіталу.

Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами (засновниками). Відображення в системі

рахунків бухгалтерського обліку фінансового результату поточного року та його розподілу. Облік операцій з формування фондів комерційного банку за рахунок нерозподіленого прибутку.

4.3. Облік касових операцій.

Загальні положення Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України № 495 від 20.10.2004 р.

Порядок відображення в обліку у прибуткових і видаткових касах. Облік операцій, що проводяться вечірніми касами та касами перерахунку. Порядок роботи кас банків при підприємствах і організаціях. Обробка, формування і пакування грошових білетів, монет і валютних цінностей. Організація резервних фондів Національного банку України.

Порядок підкріплення операційних кас установ банку під час роботи через консолідований кореспондентський рахунок. Інкасація грошової виручки інкасаторами банків. Облік даних операцій.

Порядок закриття операційної каси банків.

4.4. Облік розрахункових операцій.

Характеристика рахунків, що відкриваються клієнтам у комерційних банках: поточні, депозитні (вкладні) у національній та іноземній валюті, поточні бюджетні у національній валюті України. Перелік документів, що подаються до банку для відкриття рахунків. Особливості відкриття рахунків у національній валюті фізичним особам: розрахункові та вкладні рахунки громадян.

Основні правила обліку при здійсненні безготівкових розрахунків з використанням: платіжних доручень, платіжних вимог, платіжних вимог-доручень, розрахункових чеків, акредитивів, платіжних карток.

Проведення розрахунків у системі електронних платежів “клієнт–банк”.

4.5. Облік депозитних операцій.

Характеристика груп балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку залучення депозитів, сплати витрат та отримання доходу за ними.

Класифікація депозитів за економічним змістом та строками використання коштів. Активні і пасивні депозитні операції та відображення результатів їх проведення у фінансовій звітності.

Облік номіналу депозиту. Вплив методу виплати процентів (за період або на період) на облік номіналу депозиту.

Облік процентних витрат. Розрахунок нарахованих процентів за простою (номінальною) або складною (ефективною) процентною ставкою.

Зміст облікової політики банку щодо використання методу нарахування процентів за депозитними операціями.

Облік операцій з погашення депозиту. Облік довірчих операцій.

4.6. Облік кредитних операцій.

Класифікація кредитних операцій банку. Порядок визнання кредиту на балансових та позабалансових рахунках. Зміст облікової процедури за кредитною операцією: відкриття аналітичних рахунків (загальні і спеціальні параметри); облік номіналу кредиту; облік простроченої кредитної заборгованості; облік сумнівної кредитної заборгованості. Відображення зазначених елементів облікової процедури за рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку. Облік формування та використання резервів під можливі втрати за кредитними операціями. Облік безнадійної кредитної заборгованості та процедури її списання з балансу банку за рахунок резерву під нестандартну кредитну заборгованість.

Облік операцій з часткового (повного) погашення раніше списаної безнадійної кредитної заборгованості. Призначення рахунків групи 671 “Повернення списаних активів” у частині виданих кредитів. Облік операцій з

нарахування доходів, облікування прострочених та сумнівних нарахованих доходів. Облік операцій з формування та використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами. Використання позабалансових рахунків у процедурі нарахування процентних доходів.

Облік забезпечення кредитних операцій.

4.7. Облік валютних операцій.

Характеристика операцій в іноземній валюті, здійснюваних банками, та їх типи. Ідентифікація операцій за параметрами аналітичного обліку.

Валютна позиція банку за окремими видами валют та її врахування в системі бухгалтерського обліку при здійсненні обмінних операцій в іноземній валюті. Типи операцій, що впливають на розмір відкритої валютної позиції банку.

Характеристика транзитних рахунків 3800 “Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів” та 3801 еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів”.

Бухгалтерський облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті. Особливості обліку операцій купівлі однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту. Облік доходів (витрат) за операціями, що здійснені в іноземній валюті. Облік результатів за обмінними операціями.

4.8. Облік операцій банку з цінними паперами.

Класифікація цінних паперів за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком та цінні папери з невизначеним прибутком. Форми випуску цінних паперів. Структура балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку операцій з розміщення, обігу, сплати доходу та погашення власних і придбаних цінних паперів.

Облік цінних паперів у торговому портфелі банку на момент їх придбання. Облік операцій переоцінки вартості цінних паперів у торговому портфелі до справедливої вартості.

Облік операцій переведення цінних паперів з торгового портфеля банку до портфеля на продаж. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з торгового портфеля банку.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку на продаж. Облік переоцінки на дату балансу цінних паперів портфеля на продаж, які обліковуються за справедливою вартістю. Облік втрат банку від зменшення корисності цінних паперів та формування резервів. Облік операцій переведення цінних паперів з портфеля на продаж до торгового портфеля. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з портфеля на продаж.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку до погашення. Облік погашення цінних паперів у портфелі до погашення. Облік формування та використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами за цінними паперами.

4.9. Облік основних засобів та нематеріальних активів.

Економічна характеристика основних засобів банку, їх класифікація за функціональним призначенням (операційні та не операційні). Структура витрат, що формують первісну вартість основних засобів.

Завдання обліку основних засобів. Характеристика рахунків з обліку операцій за основними засобами та нематеріальними активами. Аналітичний і синтетичний облік основних засобів.

Облік капітальних інвестицій за незавершеним будівництвом, а також за не введеними в експлуатацію операційними та не операційними основними засобами. Облік операцій з оприбуткування, реалізації, ліквідації та безоплатної передачі основних засобів. Відображення в обліку позитивних і негативних результатів від продажу основних засобів.

Порядок та облік нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів. Залишкова та ліквідаційна вартість основних засобів. Інвентаризація основних засобів та відображення в обліку її результатів. Облік операцій застави. Відображення в обліку результатів

переоцінювання основних засобів.

4.10. Облік забезпечення кредитних операцій. Облік кредитних операцій.

Внутрішньобанківські касові операції. Внутрішньобанківські розрахункові операції. Внутрішньобанківські кредитні операції. Внутрішньобанківські валютні операції. Внутрішньобанківські операції з цінними паперами. Внутрішньобанківські доходи і витрати банку.

Оподаткування комерційних банків. Аналітичний облік податків, зборів та внесків до державних цільових фондів. Облік податку на прибуток банків. Облік податку на додану вартість. Об'єкти оподаткування. Кореспонденція рахунків для обліку операцій зі сплати податку на додану вартість.

4.11. Облік забезпечення кредитних операцій. Облік кредитних операцій.

Структура класів 6 і 7 (“Доходи” і “Витрати”) Плану рахунків. Класифікація доходів і витрат банку.

Принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат банку (нарахування, відповідності, обережності).

Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат). Облік операцій за рахунками “Доходи майбутніх періодів” (3600) та «витрати майбутніх періодів» (3500).

Правила обліку доходів та витрат за методом нарахування та відображення результатів у системі фінансового обліку та у фінансовій звітності. Облік прострочених нарахованих доходів. Облік сумнівної заборгованості за нарахованими доходами. Облік формування спеціального резерву під заборгованість за нарахованими доходами. Облік списання сумнівної заборгованості за рахунок резервів. Порядок визнання витрат у системі фінансового обліку.

4.12. Облік забезпечення кредитних операцій. Облік кредитних операцій.

Якісні характеристики звітності основних користувачів звітності та їх вимоги. Класифікаційні ознаки звітності. Призначення форм звітності та їх економічна сутність. Порядок та терміни подання звітності. Спосіб використання звітності.

5. БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ.

Мета навчальної практики – закріпити знання, одержані під час вивчення дисципліни «Банківські операції». При проведенні навчальної практики всі завдання практики повинні оформлятися з використанням бланків банківської документації.

Завдання з навчальної практики необхідно виконати з обов'язковим використанням лічильної та комп'ютерної техніки. Здобувачі повинні використовувати ПЕОМ з програмами операційного дня банку при виконанні банківських операцій. Навчальна практика виконується в навчальному банку коледжу, який обладнаний завданнями та комп'ютерними програмами з спеціальних дисциплін..

Результатом проходження практики є те що здобувач фахової передвищої освіти повинен **знати, як:**

- виконувати банківські операції з використанням програм операційного дня банку;
- оформлювати банківські документи на відповідних бланках, включаючи платіжні доручення, чеки, меморіальні ордери;
- проводити аналіз фінансових операцій, здійснених клієнтами, та складати звіти;
- здійснювати розрахунково-касові операції, включаючи прийом, обробку, видачу та інкасацію готівки;
- вести облік операцій за поточними, депозитними та кредитними рахунками клієнтів;
- використовувати комп'ютерну техніку для ведення електронного документообігу та звітності;
- здійснювати розрахунки за допомогою лічильної техніки та аналізувати результати;
- формувати та аналізувати операційні звіти банку з використанням спеціалізованих програм;
- перевіряти правильність заповнення платіжних документів та відповідність вимогам законодавства;
- забезпечувати конфіденційність інформації під час роботи з базами даних клієнтів банку.

Орієнтований розподіл бюджету часу

№	Назва теми	Кількість годин	
		Аудиторні	Самостійні
5.1	Види банків і порядок їх створення в Україні	4	2
5.2	Організація діяльності комерційного банку	3	3
5.3	Формування ресурсів комерційного банку	3	2
5.4	Операції з обслуговування платіжного обороту	4	2
5.5	Операції з готівкою	3	2
5.6	Операції з пластиковими картками	3	2
5.7	Кредитні операції	5	2
5.8	Операції з надання і погашення кредитів	5	1
5.9	Операції з векселями	3	2
5.10	Операції з цінними паперами	3	1
5.11	Інвестиційні операції	4	2
5.12	Операції банків з іноземною валютою	3	1
5.13	Операції з надання банківських послуг	3	2
5.14	Операції із забезпечення фінансової стійкості банку	4	1
Всього		50	25

5.1. Види банків і порядок їх створення в Україні.

Сучасна банківська система України. Реорганізація банківської системи України. Характеристика банку як важливого елемента банківської системи. Принципи діяльності комерційного банку. Походження та види комерційних банків. Сутність, основні принципи організації банківських операцій, їх класифікація. Закон України “Про банки і банківську діяльність”.

Порядок реєстрації комерційного банку. Державний реєстр банків. Пакет документів для реєстрації банку. Комісія з питань нагляду і регулювання діяльності банків. Терміни розгляду заяви з приводу реєстрації комерційного банку.

Ліцензування банківської діяльності. Вимоги до кредитних установ для отримання ліцензії. Операції, що підлягають ліцензуванню. Терміни розгляду заяви з приводу ліцензування банківських операцій. Підстави для відкликання ліцензії.

5.2. Організація діяльності комерційного банку.

Організаційна структура комерційного банку. Органи управління та контролю банку, їх функції і повноваження. Державне регулювання діяльності комерційних банків.

Характеристика виконавчих органів комерційного банку. Фінансові результати діяльності. Поняття ліквідності банківських установ та її значення для стабільності банківської системи.

5.3. Формування ресурсів комерційного банку.

Склад і структура банківських ресурсів. Види пасивних операцій комерційного банку.

Характеристика фондів банку, що формують його капітал. Достатність капіталу банку. Власний капітал банку та його функції. Місце власного капіталу в ресурсній базі банку. Структура банківського капіталу, порядок його формування та напрями використання.

Депозити комерційних банків, їх види та характеристика. Відсоток на депозит, відсоткова політика комерційного банку. Стимулювання банківських депозитів.

Не депозитні джерела банківських ресурсів, їх види та значення. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Інструменти кредитування НБУ комерційних банків.

Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.

5.4. Операції з обслуговування платіжного обороту.

Основи організації грошових розрахунків у народному господарстві.

Система і законодавча база розрахунків в Україні. Характеристика платіжного обороту та структура платіжної системи України.

Загальні положення Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті (затверджена ПП НБУ від 21.01.04 №22).

Правила документообігу під час здійснення безготівкових розрахунків. Види та порядок відкриття і ведення рахунків клієнтів.

Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами. Сфера використання і порядок проведення банками розрахункових операцій.

Способи безготівкових розрахунків; розрахунки способом заліку взаємних вимог, розрахунки в порядку планових платежів. Розрахунки за допомогою систем дистанційного обслуговування “Клієнт-банк-клієнт”.

Міжбанківські розрахунки в Україні. Необхідність і види міжбанківських розрахунків. Здійснення міжбанківських розрахунків через систему електронних платежів. Здійснення міжбанківських розрахунків через прямі кореспондентські відносини.

5.5. Операції з готівкою.

Загальні положення Інструкції про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України (затверджена постановою Правління (далі - ПП)

НБУ від 19.02.01 № 69). Порядок підготовки та розроблення прогнозів касових оборотів, розгляд і затвердження заявок-розрахунків клієнтів для встановлення лімітів залишку готівки в касі.

Основні нормативні документи, що регламентують організацію емісійно-касової роботи в установах банків.

Основи організації, способи і форми грошових розрахунків у галузях національної економіки. Організація обігу касової готівки в банках України.

Організація готівкових розрахунків. Організація роботи касового апарату банку. Порядок надходження та видачі готівки.

Прогнозування та облік касових оборотів банку. Касова дисципліна і контроль за її дотриманням.

5.6. Операції з плавниковими картками.

Історичні передумови виникнення пластикових карток. Механізм функціонування системи електронних розрахунків. Переваги використання платіжних карток, порівняно з розрахунками готівкою.

Класифікація банківських платіжних карток. Основні учасники системи карткових розрахунків, їх права та обов'язки. Порядок видачі та обслуговування платіжних карток. Операції комерційних банків з використанням платіжних карток. Система безготівкових розрахунків на основі кредитних карток. Система обслуговування на основі дебетових карток.

Проблеми та перспективи розвитку індустрії банківських пластикових карток в Україні.

5.7. Кредитні операції

Основні теоретичні положення кредитних операцій. Класифікація кредитних операцій. Сутність, принципи та функції кредиту, його роль в економіці. Кредитний потенціал банку. Форми та види банківського кредиту.

Інструментарій регулювання кредитної діяльності комерційного банку. Принципи банківського кредитування.

Кредитний ризик і способи захисту від кредитного ризику: лімітування кредиту, диверсифікація позичок, оперативність у стягненні боргу, страхування кредитних операцій.

5.8. Операції з надання і погашення кредитів.

Організація банківського кредитування. Поняття і складові кредитної політики банку. Етапи кредитного процесу. Умови кредитної угоди.

Система оцінювання кредитоспроможності позичальника банку. Поняття та сутність кредитоспроможності клієнта банку.

Основні засади проведення оцінювання кредитоспроможності позичальників зарубіжними банками.

Порядок надання і способи погашення кредитів. Споживчий кредит. Іпотечний кредит. Лізинговий кредит. Консорціумний кредит.

Форми забезпечення повернення банківських кредитів. Поняття і загальна характеристика форм забезпечення банківських кредитів. Застава як вид забезпечення. Порука та гарантія. Неустойка. Пеня. Штраф. Страхування.

Позичковий відсоток та його диференціація. Формування і використання резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операціями комерційних банків.

5.9. Операція з вексями.

Вексель як форма міжгосподарських розрахунків. Характеристика та види векселів.

Інкасування та доміциляція векселів. Сфера використання і порядок проведення банками розрахункових операцій. Послуги банків з авалювання, акцептування векселів. Кредити під заставу векселів.

Довірчі операції банків з вексями, зберігання векселів клієнтів. Експертиза векселів.

5.10. Операції з цінними паперами.

Комерційні банки як учасники ринку цінних паперів. Процес формування портфеля цінних паперів банку. Види цінних паперів: акції, облигації, векселі, ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів: первинний і вторинний. Фондова біржа.

Емісійні операції банків. Поняття емісії цінних паперів та емісійної діяльності банків. Розміщення акцій та їх обіг. Операції банків з облигаціями власної емісії. Депозитні (ощадні) сертифікати банків як інструмент емісійних операцій. Облік емісійних операцій.

Посередницькі (комісійні, клієнтські) операції банків з цінними паперами. Загальна характеристика операцій. Механізм проведення брокерських операцій. Операції банків у ролі інфраструктурних учасників ринку цінних паперів. Види ризиків під час виконання посередницьких (комісійних, клієнтських) операцій з цінними паперами.

5.11. Інноваційні операції.

Сутність і класифікація інвестицій. Правові засади здійснення інвестиційної діяльності банків в Україні.

Участь банків у процесі фінансування капітальних вкладень.

Порядок визначення ефективності інвестиційного проекту.

Характеристика інвестиційних ризиків і методів їх мінімізації.

Зміст інвестиційної політики банку.

5.12. Операції банків з іноземною валютою.

Поняття валюти, валютний курс. Економічні та організаційні основи здійснення валютних операцій. Валютні цінності та валютний ринок. Класифікація валютних операцій.

Відкриття і ведення валютних рахунків, характеристика банківських рахунків. Особливості відкриття і ведення поточних рахунків іноземним представництвам та інвесторам-нерезидентам; фізичним особам-резидентам і нерезидентам, облік операцій за цими рахунками. Відкриття і ведення

депозитних валютних рахунків.

Неторгові поточні операції уповноважених банків із іноземною валютою.

Етапи проведення обмінних операцій. Операції фізичних осіб з іменними та дорожніми чеками, що номіновані в іноземній валюті. Перекази готівкової та безготівкової валюти фізичними особами. Відправлення переказів в іноземній валюті.

Торгові поточні операції уповноважених банків в іноземній валюті. Порядок купівлі-продажу іноземної валюти на українському міжбанківському валютному ринку. Міжнародні розрахунки уповноважених банків. Розміщення валютних кредитних ресурсів.

Строкові торговельні валютні операції. Форвардні угоди. Валютні ф'ючерси. Валютні опціони. Валютні угоди "своп".

Міжнародні розрахункові операції. Поняття міжнародних розрахунків. Економічні основи міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків: суть, види, загальна характеристика. Банківський переказ.

Інкасова форма розрахунків. Документарний акредитив. Загальні положення відображення в обліку операцій банку в іноземній валюті.

5.13. Операції з надання банківських послуг.

Лізингові операції. Сутність та економічне значення лізингу. Класифікація видів лізингу та принципи розвитку лізингового бізнесу. Механізм здійснення лізингових операцій банківськими установами. Види лізингових платежів та методика їх розрахунку. Відображення лізингових операцій банку в бухгалтерському обліку. Облік операцій фінансового лізингу. Облік оперативного лізингу. Ризик лізингових операцій.

Основні поняття та елементи факторингу. Класифікаційна характеристика видів і форм факторингу. Механізм здійснення факторингової операції. Факторинг у зовнішнь-економічній діяльності. Вартість факторингової послуги. Ризики, що виникають під час здійснення факторингової операції. Бухгалтерський облік факторингу.

Основні поняття та елементи форфейтингу. Механізм здійснення форфейтингової операції. Вартість форфейтингової послуги. Переваги та недоліки форфейтингового фінансування. Ризики, що виникають під час здійснення операції форфейтингу.

Операції банку з дорогоцінними металами. Банки як суб'єкти ринку дорогоцінних металів. Загальна характеристика банківських операцій з дорогоцінними металами. Облік операцій з банківськими металами.

Довірчі операції банків. Банківські гарантії та поручительства. Інші нетрадиційні банківські послуги.

5.14. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку.

Поняття «фінансова стійкість банку». Порядок визначення резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями та від дебіторської заборгованості. Засоби надання бухгалтерської інформації. Фінансові звіти банку. Баланс комерційного банку, його склад і структура. Принципи складання балансу банку. Звіт про прибутки та збитки. Звіт про рух грошових коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова

1. Анісімов А.В. Інформаційні системи та бази даних: навч. посіб. для студентів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. / А.В. Анісімов, П.П. Кулябко. – Київ, 2020. – 110 с.
2. Антоненко В.М. Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями: навч. посіб. / В.М. Антоненко, С.Д. Мамченко, Ю.В. Рогушина. – Ірпінь: Нац. університет ДПС України, 2019. – 212 с.
3. Гончарук Я.А., Марушко Н.С., Лозовицький Д.С., Воляник Г.М. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. – Львів: “Магнолія 2006”, 2020. – 400 с.
4. Горин В.П., Юрія С.І., Дем'янишин В.Г., Кириленко О.П. Фінанси: підручник. - Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 632 с.
5. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник. - Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с.
6. Лучко М.Р., Адамик О.В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: навч. посіб. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 252 с.
7. Стечишин Т.Б., Луців Б.Л. Банківська справа: навч. посіб. - Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 409с.
8. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 224 с.
9. Теловата М.Т., Пантелеев В.П., Безверхий К.В., Григоревська О.О., Ковач С.І., Юрченко О.А. Облік і звітність в оподаткуванні: посібник. - Київ: МУФ, 2019. 508 с.

Допоміжна

1. Бюджетний кодекс України: Закон України зі змінами і доповненнями № 1406–VIII від 02.06.2016 р.
2. Конституція України. – Українська правнича фундація, 1996. – 64 с.
3. Податковий кодекс України: зі змінами і доповненнями від 02.06.2016 р. № 1389-VIII.

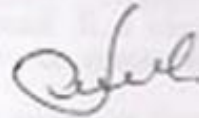
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI зі змінами і доповненнями.

Електронні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.kiev.ua>
2. Державна фіскальна служба України – <http://sfs.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Український бізнес-портал – <http://www.ubp.com.ua>
7. Законодавство України – <http://www.zakon/rada.gov.ua>

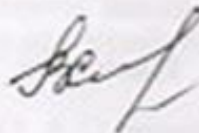
Розробники програми:

викладач, спеціаліст вищої категорії,
ВСП «Технологіко-економічний
фаховий коледж МНАУ».

Олена КИРИЧУК

завідувачка навчально-виробничої практики,
спеціаліст вищої категорії,
ВСП «Технологіко-економічний
фаховий коледж МНАУ».

Тетяна ПАВЛЕНКО